

Till nomineringskommittén för SLU:s förtjänstmedaljer

Vi föreslår Jenny Kreuger, institutionen för vatten och miljö, som mottagare av Stora Förtjänstmedaljen alternativt Lilla Guldmedaljen. Jenny har arbetat på SLU under hela sin karriär och går i pension i juni 2020. Hon har under sina fyra decennier på SLU bidragit till, och skapat, spetskompetens vid vårt universitet. Hon har haft en ledande roll i att synliggöra vikten av, och skapa metoder för, säker användning av bekämpningsmedel i Sverige och runt om i världen. Jennys expertis är unik och respekterad av jordbrukssektorn, berörda myndigheter, akademien, samhället i övrigt och internationellt. Hennes bidrag har gjort SLU till ett starkare universitet och Sverige till ett säkrare land för både människa och miljö.

Jenny Kreuger är doktor i agronomi sedan 1999 och docent i miljöanalys vid Institutionen för vatten och miljö sedan 2019. Hon började sin forskningsbana under 1980-talet vid dåvarande avdelningen för vattenvård vid Institutionen för markvetenskap. Jenny var den drivande kraften bakom etableringen av ett omfattande och framgångsrikt miljöövervakningsprogram för kemiska bekämpningsmedel i Sverige. Dessutom har hon på ett förtjänstfullt sätt lyckats kombinera verksamhet inom fortlöpande miljöanalys (FOMA) med forskning av hög internationell kvalitet. Jenny har många fina meriter, bl.a. har hon varit inbjuden talare på internationella konferenser ett flertal gånger, vunnit nationella och internationella priser för sina forskningsinsatser och deltagit i flera arbetsgrupper som handlar om reglering av och kunskap om bekämpningsmedel på nordisk, EU- och annan internationell nivå (t.ex. EFSA, DG SANCO, SETAC och NJF). Hon är ledamot i Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) sedan 2011.

Det hela började med "Vemmenhögs-projektet" som startades 1990. Projektet, som fortfarande pågår 30 år senare, omfattar ett övervakningsprogram för bekämpningsmedelsrester i bäckvatten, parallellt med intervjuer med berörda lantbrukare för att inhämta information om användningen inom avrinningsområdet. Resultaten för de första åren pekade på en mycket stor påverkan från punktkällor till följd av spill vid hanteringen av växtskyddsmedel i området. Jennys initiativ kring rådgivning som ett verktyg för förbättrad växtskyddshantering visade sig spela en avgörande roll för att minska lantbrukets påverkan på vattenmiljön. Under bara några år minskade belastningen av bekämpningsmedel på vattendragen inom det studerade området med över 90% som ett resultat av riktad rådgivning. Jenny Kreuger var mycket tidigt ute med ett långsiktigt projekt av detta slag och resultaten har uppmärksammats mycket, både nationellt och internationellt. Jenny är sedan starten 2002 ansvarig för det nationella miljöövervakningsprogrammet av bekämpningsmedel. Övervakningen sker på uppdrag av Naturvårdsverket och består bland annat av fyra så kallade "typområden" i jordbruksintensiva bygder där man kontinuerligt följer bekämpningsmedelsrester i yt- och grundvatten.

Under några år i början på 2000-talet hotades framtiden för denna FOMA-verksamhet av allvarliga nedskärningar. Tillsammans med kollegan Kjell Johansson, och med stöd från regeringen och olika myndigheter i Sverige, arbetade Jenny målmedvetet för att rädda verksamheten genom att grunda CKB (SLU Centrum för kemiska bekämpningsmedel i miljön; <https://www.slu.se/ckb>). Från starten 2007 och fram till idag fungerar CKB som en brygga mellan forskning och miljöanalys om bekämpningsmedel i miljön och olika tillämpningar i samhället. Verksamheten syftar till att ta fram och förmedla kunskap om miljöaspekter kring kemiska bekämpningsmedel. Inrättandet av CKB har inneburit att intresset och kunskapsuppbyggnaden kring dessa frågor har ökat och att kunskapen och kompetensen på SLU vuxit sig allt starkare de senaste 13 åren.

En viktig anledning till inrättandet av CKB var att långsiktigt säkerställa resurser för laboratoriet för organisk miljökemi, där kemiska bekämpningsmedel analyseras. Bland myndigheterna har Kemikalieinspektionen särskilt lyft fram vikten av att det finns ett nationellt laboratorium med ett långsiktigt arbete och kompetens att kunna analysera alla växtskyddsmedel som blir godkända för

användning i Sverige vid ekologiskt relevanta nivåer. Jenny har ansvarat för laboratoriets arbete under många år och har på ett förtjänstfullt sätt hållit sig á jour med senaste kunskapsläget inom forskningen i god balans med myndigheternas och samhällets behov i stort.

Jenny månar om att arbeta med sådant som är efterfrågat och att den förbättrade kunskapen verkligen bidrar till att belastningen av bekämpningsmedel på miljön kan minskas. Med CKB som plattform har hon skapat ett stort kontaktnät och har fått ett högt anseende hos samhällsaktörer som arbetar med växtskydd, både bland myndigheter och intresseorganisationer. Tack vare hennes unika kompetens inom området är hon den person som alltid tillfrågas när det gäller frågeställningar kring bekämpningsmedel och miljö, vilket t.ex. framgår av alla gånger hon blivit ombedd att uttala sig i tidningar, TV och radio.

Jenny har under åren varit en oerhört engagerad och efterfrågad SLU-medarbetare. Hon har haft en mängd nyckelroller och förtroendeuppdrag, bl.a. som biträdande koordinator för FOMA-programmet "Organiska riskämnen och metaller", vice ordförande i valberedningen för NL- (nuvarande NJ-) fakulteten, medlem av ledningsgruppen för Artdatabanken, suppleant i FOMA-rådet, ledamot i NL-fakultetens FOMA-nämnd, ledamot i NL- och VH-fakulteternas FOMA-utskott, medlem av ledningsgruppen på institutionen för vatten och miljö, suppleant i NL:s fakultetsnämnd, och SLU-representant i arbetsgrupp inom Stiftelsen för Svensk Lantbruksforskning. Numera är hon också en viktig kugge inom SLU- vattenforum.

Vid sidan av sitt arbete som föreståndare för CKB och den fortlöpande miljöövervakningen av bekämpningsmedel har Jenny varit chef för sektionen för organisk miljökemikemi vid institutionen för vatten och miljö sedan 2006. Sektionen fick sin första fakultetsprofessur 2011 och har sedan vuxit snabbt och omfattar idag ca 30 personer, varav ytterligare två fakultetsstödda tjänster, en lektor och en biträdande lektor. Jenny har på ett mycket förtjänstfullt sätt tagit sig an personalen på den snabbt växande sektionen och tagit rollen som den starka ledare som krävs på en expansiv arbetsplats. Hon verkar för integration mellan institutionens laboratorier, är ytterst mån om en god arbetsmiljö för all personal och stöttar när svåra lägen uppstår. Hon är ett ypperligt föredöme för både yngre och äldre medarbetare vad gäller ambition, noggrannhet, hederlighet, omtänksamhet och handlingskraft.

Lars Sonesten

Prefekt, Vatten och miljö

Uppsala 2020-04-28

I denna nominering instämmer:

Mikaela Gönczi
Biträdande föreståndare, CKB

Nicholas Jarvis
Fakultetsprofessor, Mark och miljö

Martyn Futter,
Docent, Vatten och miljö

Karin Wiberg
Fakultetsprofessor, Vatten och miljö

Märit Petersson
Kemist, Vatten och miljö

Ove Jonsson
Kemist, Vatten och miljö, CKB

Kevin Bishop
Fakultetsprofessor, Vatten och miljö

Lutz Ahrens
Docent, Vatten och miljö

Richard Johnson
Fakultetsprofessor, Vatten och miljö

Riccardo Bommarco
Fakultetsprofessor, Ekologi

Eva Forsgren
Docent, Ekologi

Agneta Oskarsson
Professor emerita, BVF, och f.d.
ledamot av styrgruppen för CKB

Anders Glynn
Fakultetsprofessor, Biomedicin och
veterinär folkhälsovetenskap (BVF), VH-fakultet